

**MUNI
PED**

2. Konzultace Občan a právo

Soustava soudů v ČR.

JUDr. Radovan Malachta
podzimní semestr 2022

Brainstorming na úvod

Jak lze podle Vás řešit spory v právu? Co Vás napadne?

Způsoby řešení sporů v souladu s právem

- svépomocí (ale nikoliv proti právu)!
- smírem
- před obecnými soudy
- před rozhodci či rozhodčími soudy (jen některé typy sporů)
- alternativními způsoby (například mediace)

Soudní moc. Soud.

- dělení státní moci – zákonodárná, výkonná a **soudní moc**
- soudní moc – vykonávají **nezávislé a nestranné orgány = soudy** (čl. 81 Ústavy)
- poskytují ochranu subjektivním právům (a chráněným zájmům)
- soud má **nadřazené postavení**, je to orgán veřejné moci
- **procesní právo** (občanské právo procesní, trestní právo procesní, správní právo procesní) – **odvětví veřejného práva**
- předpis, který obsahuje procesněprávní normy, se typicky nazývá **řád** (občanský soudní řád, trestní řád, správní řád soudní, daňový řád)

Druhy

Pravomoc soudů

- okruh věcí/záležitostí, které mohou projednat a rozhodnout soudy
- souhrn oprávnění a povinností, které zákon přiznává soudům k jejich činnosti
- každý druh soudu má jinou pravomoc
- pokud není dána pravomoc soudu, jedná se o neodstranitelný nedostatek a soud zastaví řízení

Pravomoc soudů

- **ústavní soudnictví**
 - chrání ústavní práva, pravidla, hodnoty
 - rozhoduje o ústavnosti právních předpisů
- **správní soudnictví**
 - přezkouvají rozhodnutí správních orgánů ve správním řízení, řeší nečinnost správních orgánů a nezákonný zásah správních orgánů
 - volební věci, politické strany a hnutí
- **trestní soudnictví**
 - rozhodování o vině a trestu (opatření)
- **civilní soudnictví**
 - spory a jiné právní věci, které vyplývají ze soukromého práva (občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, dědické právo, pracovní právo, právo duševního vlastnictví, MPS)

Příklad 1 – který soud je pravomocný?

- a) spor o nezaplacení kupní ceny za sekačku na trávu, kterou nezaplatil pan Zahrádka
- b) spor o nezaplacení kupní ceny za cihly, které nakoupil jednatel s.r.o., pan Zvoneček, za účelem podnikání od jiného podnikatele
- c) stavební úřad nevydal stavební povolení, i když jej vydat měl
- d) pan Řezník zastřelil svého kamaráda kvůli drogám
- e) zrušení politické strany
- f) DPMB žaluje pana Fera, který jel „na černo“ a jízdné dodnes neuhradil
- g) paní Tichá si stěžuje na to, že větve ze zahrádky sousedky, paní Stromové, přesahují na její zahrádku, přičemž paní Stromová odmítá větve ořezat kvůli přirozenému růstu stromů
- h) pan Švarc dostal údajně neoprávněnou výpověď v práci
- i) Kamil ukradl v obchodě šperk v hodnotě 20 000 Kč (nejedná se o přestupek)
- j) tentýž Kamil nezaplatil pokutu za špatné parkování (pouze přestupek, nikoliv trestný čin)
- k) panu Chudákovi nebylo soudy garantováno ústavní právo na ochranu vlastnictví a navíc bylo v jeho případě porušeno právo na spravedlivý proces
- l) rozvod manželství Nováků
- m) matrika v Brně nezapsala údaje o změně osobního stavu, na což měla daná osoba nárok
- n) náhrada škody, kterou Vám způsobí pan Nešika, který Vám zlomí nohu a lyži při lyžování

Spory o pravomoc

- spory o pravomoc či věcnou příslušnost
- zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů
- více soudů chce (nebo žádný soud nechce) věc rozhodnout
- **kladný kompetenční konflikt** – oba orgány chtějí spor rozhodnout
- **záporný kompetenční konflikt** – žádný orgán nechce spor rozhodnout
- **kompetenční senát** – 3 soudci NSS a 3 soudci NS na dobu 3 let – rozhodnou závazně o tom, kdo projedná spor
- rozhoduje se v NSS

**MUNI
PED**

Civilní soudnictví

Civilní soudnictví

- proč jím začínáme? – nejběžnější
- **civilní pravomoc**
 - okruh otázek a věcí, které mohou projednat a rozhodnout civilní soudy
 - § 7 občanského soudního řádu
- **sporná řízení**
 - účastníci jsou ve sporu – kontradiktorní postavení
 - občanský soudní řád (OSŘ)
- **nesporná řízení**
 - účastníci nejsou ve sporu, není zde kontradiktorní postavení
 - zákon o zvláštních řízeních soudních (ZZŘS)
 - § 2 ZZŘS – například ve věcech svéprávnosti, nezvěstnosti, smrti, pozůstalosti, manželských a rodinných, určení a popření rodičovství, osvojení atd.

Organizace soudní soustavy (civilní soudy)

Organizace soudní soustavy

- hovoříme o **článcích soudní soustavy** (čtyři články)
- stejná je i u **trestních soudů**
- pozor na terminologii:
 - okresní soud: v Brně se nazývá Městský soud v Brně
 - okresní soud: v Praze jsou to obvodní soudy
 - krajský soud: v Praze je to Městský soud
- neplést s tzv. instancí (stupněm) – soustava soudů v ČR je **dvouinstanční** – proti rozhodnutí soudu prvního stupně je možné využít **řádný opravný prostředek**, kterým je **odvolání**
- **dovolání** je **mimořádný** opravný prostředek

Doplnění k organizaci soudní soustavy (civilní soudy, platí i pro trestní)

– Nejvyšší soud

- je jen jeden v Brně
- kolegia – občanské, obchodní, trestní
- rozhoduje o dovoláních, sjednocuje rozhodnutí soudů (tzv. judikaturu)

– vrchní soudy

- jsou dva – Praha a Olomouc
- rozhodují v tříčlenných senátech, jsou to odvolací soudy tam, kde v prvním stupni rozhoduje krajský soud

– krajské soudy

- někdy rozhodují v 1. stupni (samosoudce), někdy jako odvolací soudy (tříčlenný senát)
- 8 v ČR (2 v Praze, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno, Ostrava)

– okresní soudy

- obecně: u soudu bývá předseda, místopředseda (místopředsedové), další soudci a někde přísedící (jen okresní, krajské soudy v určených případech)

- 14 – Ústavní soud – stojí mimo soustavu obecných soudů!

Příslušnost soudů

= vymezení okruhu působnosti mezi soudy navzájem (mezi soudy hledáme konkrétní soud, který věc rozhodne)

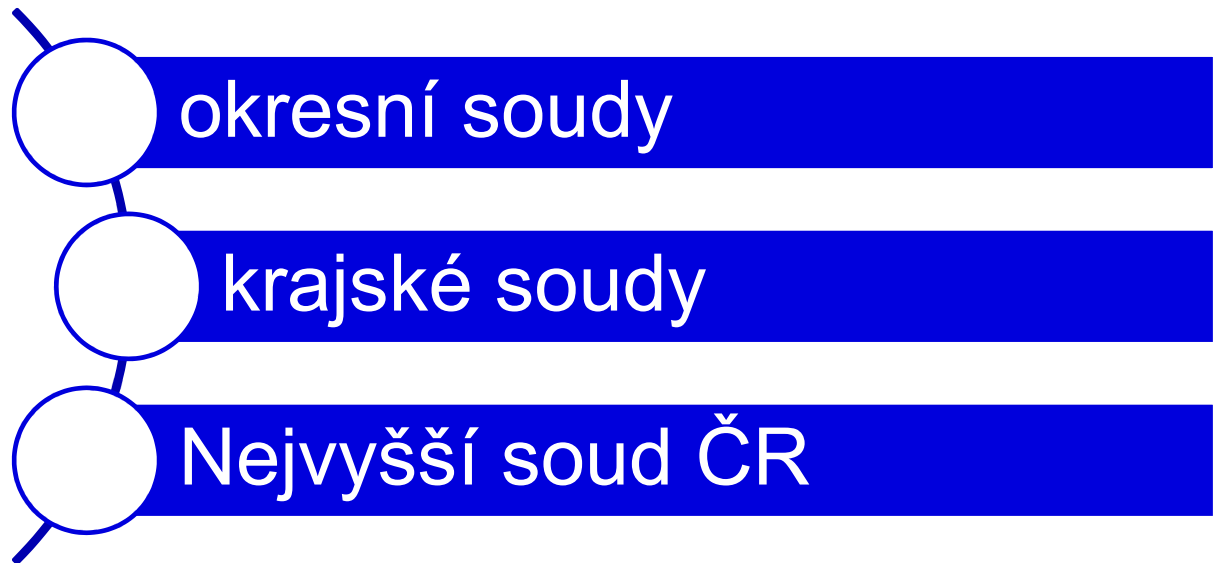
věcná příslušnost

místní příslušnost

funkční příslušnost

Věcná příslušnost

- který soud rozhoduje v 1. stupni v konkrétní věci
- soud zkoumá kdykoliv během řízení
- pokud jde o civilní soudnictví:

§ 9 OSŘ
§ 3 ZZŘS

Věcná příslušnost

- Nejvyšší soud – jen tehdy, pokud to stanoví zvláštní právní předpis
- krajské soudy – jen případy vymezené v ustanovení § 9 OSŘ (taxativní výčet), případně § 3 ZZŘS pro nesporná řízení
- okresní soudy – vše výše neuvedené
 - okresní soudy se nazývají v Praze a Brně jinak
 - v Brně je to Městský soud
 - v Praze jsou to obvodní soudy (odvolací soud je v Praze pak Městský soud)

Místní příslušnost

- který konkrétní soud v kterém místě rozhodne v rámci jednoho článku
- Městský soud v Brně, Obvodní soud Praha 3, Okresní soud Břeclav, Okresní soud Most, Okresní soud Trutnov, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Ostravě atd.
- zkoumá se do skončení přípravného řízení (příp. než se začne jednat ve věci samé)

Místní příslušnost

- **obecná příslušnost** (základní pravidlo):
 - pro OSŘ: obecný soud žalovaného – u FO: bydliště, u PO: sídlo
 - pro ZZŘS obecný soud osoby, v jejímž zájmu se řízení koná
 - zákon pamatuje na další různé situace
- **fakultativní příslušnost** – žalobce může zvolit z nabízených možností vedle obecné příslušnosti
- **obligatorní příslušnost** – pokud se jedná o případ vymezený v § 88 OSŘ, musí se vždy použít toto pravidlo (neplatí ani obecná, ani fakult. příslušnost)
- **prorogace** – pouze podnikatelé, mohou písemně uzavřít dohodu, ve které určí místní příslušnost (nelze u spotřebitelů)
- **delegace** – změna místní příslušnosti (nutná, vhodná)

Funkční příslušnost

- který soud rozhoduje o opravném prostředku
- **odvolání** (řádný opravný prostředek) – vyšší článek soudní soustavy – záleží, u koho se začíná
 - v 1. stupni rozhoduje okresní soud, pak o odvolání rozhoduje krajský soud
 - v 1. stupni rozhoduje krajský soud, pak o odvolání rozhoduje vrchní soud
- **dovolání** (mimořádný opravný prostředek) – Nejvyšší soud
 - prvně musí být rozhodnuto o odvolání, pak teprve je možné podat dovolání
 - je jedno, který soud řešil dovolání (zda krajský, či vrchní) – o dovolání rozhoduje vždy Nejvyšší soud
- mimořádné opravné prostředky – kromě dovolání také **žaloba na obnovu řízení** a **žaloba pro zmatečnost** – ale tyto mají jiný režim

Jak zjistíme, kde se budeme soudit?

- zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů
- obsahuje přílohu se všemi obcemi v ČR a přiřazení k soudům
- <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-6>

Pan Novák (bydliště v Kořenci) půjčil svému známému panu Dvořákovi (bydliště v Šebetově) 15 000 Kč, které pan Dvořák dodnes ani po výzvách nevrátil. Pan Novák chce pana Dvořáka žalovat.

- v 1. stupni bude příslušný okresní soud – který – zjistíme z přílohy: Okresní soud v Blansku
- v 2. stupni bude příslušný krajský soud – který – zjistíme z přílohy: Krajský soud v Brně
- dovolání bude řešit Nejvyšší soud v Brně

Příklad 2 – kde se budeme soudit?

- a) *kde budete žalováni Vy, jako fyzické osoby, pokud se dopustíte sporu, který řeší civilní soudy?*
- b) *pan Neplatič (bydliště v Zátoru) neplatil při výletě v Brně jízdné, které dodnes neuhradil, proto DPMB pana Neplatiče žaluje*
- c) *společnost Do škol, s.r.o., se sídlem v Přehvozdí, dodala židličky a stoly do školy v rozporu se smlouvou, proto škola (v Kolíně) žaluje společnost*
- d) *společnost Do škol, s.r.o., se sídlem v Přehvozdí, nejenže špatně dodává vybavení do škol, ale také se dopustila pomluvy jiné společnosti (jejího názvu a pověsti) se sídlem a místem podnikání v Kutné Hoře (pozor, v 1. stupni rozhoduje krajský soud)*

Související pojmy

- **samosoudce** – soudce rozhoduje sám (předseda senátu)
- **senát** – tvoří soudci z povolání, v zákonem vymezených případech, často tříčlenné senáty (předseda senátu a 2 soudci)
- **přísedící** – účast laického prvku při rozhodování, jen v zákonem vymezených případech (pracovněprávní vztahy při rozhodování v 1. stupni, některé trestní věci, kde rozhoduje krajský soud v 1. stupni)
 - občan ČR, svéprávný, bezúhonný, věk 30 let, poskytuje jisté záruky – nemusí to být právník, má to být laik
 - často diskutovaná otázka, jaká je role přísedících

Pojmy v civilním soudnictví

- žalobce, žalovaný – ve sporném řízení (OSŘ)
- navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno – v nesporném řízení (ZZŘS)
- navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje – v nesporném řízení (ZZŘS)
- žaloba = procesní úkon, jejím doručením soudu se zahajuje soudní řízení
- rozsudek = forma rozhodnutí soudu, kdy soud rozhodne v tzv. věci samé
- usnesení = forma rozhodnutí soudu tam, kde se nevydává rozsudek – kde to stanoví zákon (procesní záležitosti – např. doplnit/opravit podání, ustanovení opatrovníka, uložení pořádkové pokuty, předběžná opatření, schválení míru, zastavení řízení)
- platební rozkaz = rozhodnutí ve zkráceném řízení, jde o právo na zaplacení peněžité částky; lze podat odpor

Nejvyšší soud

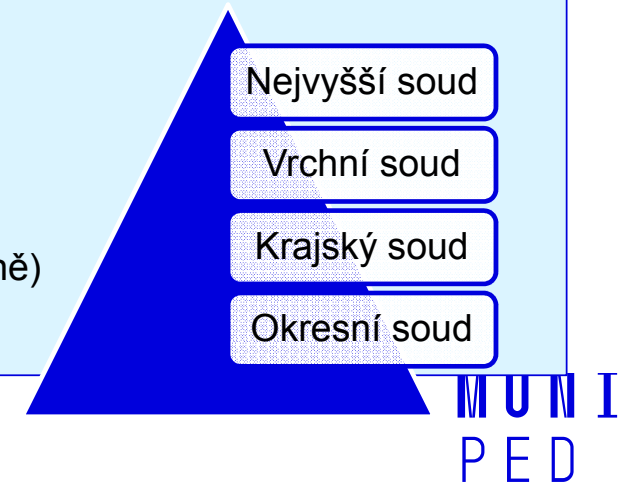

**MUNI
PED**

Trestní soudnictví

Trestní soudnictví

- pravomoc trestních soudů – řeší vinu a trest (opatření)
- co do organizace soudů, je soustava stejná – 4 články – okresní, krajské, vrchní soudy a Nejvyšší soud (jiné pojmosloví v Praze a Brně) – platí i pro počty soudů
- totéž platí o dvouinstančním řízení (rozhodování v 1. stupni + řádný opravný prostředek – odvolání)
- jiné je určení příslušnosti (věcné, místní)
- základní předpis je trestní řád
 - pro mladistvé /od 15 do 18 let/ - zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zkráceně)
 - pro PO: zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Věcná příslušnost

– okresní soud

- 1. stupeň, pokud zákon nestanoví něco jiného

– krajský soud

- jako 1. stupeň – trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody na min. 5 let či výjimečný trest + výslovně vyjmenované případy (i v případě, kdy lze uložit i méně jak 5 let – např. zabití, obchodování s lidmi, podpora a propagace terorismu – tříčlenný senát (předseda senátu a 2 přísedící)
- jinak rozhoduje jako odvolací soud proti rozhodnutím okresních soudů – tříčlenný senát (předseda senátu a 2 soudci z povolání)

Místní příslušnost

- tam, kde byl trestný čin spáchán
 - nelze-li zjistit, nebo byl-li spáchán v cizině – tam, kde obviněný bydlí, pracuje, zdržuje se (u PO sídlo)
 - nedají se tato místa zjistit, nebo jsou mimo území ČR – tam, kde čin vyšel najevo
- **mladiství /15-18 let/ mají jiná pravidla**
 - základní pravidlo bydliště mladistvého – pokud není, tak tam, kde pracuje nebo se zdržuje
 - tam, kde bylo provinění spácháno – pokud nelze zjistit, tam kde provinění vyšlo najevo
 - P.S.: provinění = označení pro trestný čin u mladistvých

Funkční příslušnost

- stejná jako u civilních soudů
- **odvolání** (řádný opravný prostředek) – vyšší článek soudní soustavy – záleží, u koho se začíná
 - v 1. stupni rozhoduje okresní soud, pak o odvolání rozhoduje krajský soud
 - v 1. stupni rozhoduje krajský soud, pak o odvolání rozhoduje vrchní soud
- **dovolání** (mimořádný opravný prostředek) – Nejvyšší soud
 - prvně musí být rozhodnuto o odvolání, pak teprve je možné podat dovolání
 - je jedno, který soud řešil dovolání (zda krajský, či vrchní) – o dovolání rozhoduje Nejvyšší soud

Pojmy v trestním soudnictví

- podezřelý – dokud není zahájeno trestní stíhání
- obviněný – od zahájení trestního stíhání do nařízení hlavního líčení
- obžalovaný – po nařízení hlavního líčení do vydání odsuzujícího rozsudku
- odsouzený – od vydání rozsudku, kterým se osoba odsuzuje (a nabytí právní moci), resp. od vydání trestního příkazu, kterým se osoba odsuzuje
- orgány činné v trestním řízení = soud, státní zástupce a policejní orgán
- mladistvý = 15 až 18 let
- trestný čin = protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně
- provinění = trestný čin spáchaný mladistvým

Pojmy v trestním soudnictví II

- **rozsudek** = forma rozhodnutí tam, kde to zákon výslovně stanoví (vina, trest)
- **usnesení** = forma rozhodnutí v ostatních případech (usnesení o zahájení trestního řízení, o zastavení trestního stíhání, o ustanovení opatrovníka, o vydání či zničení věci, o odložení věci, o vazbě atd.)
- **trestní příkaz** = forma rozhodnutí bez projednání v hlavním líčení, skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy; lze podat **odpor**
- **obžaloba** = procesní úkon, podává státní zástupce – na základě ní „půjde obviněný k soudu“
- **návrh na potrestání** = jako obžaloba, ale bez odůvodnění, zjednodušené řízení

**MUNI
PED**

Správní soudnictví

Podstata

- **správní řád** – upravuje postup správních orgánů, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy
- **soudní řád správní** – upravuje pravomoc a příslušnost správních soudů a postup soudů, účastníků a dalších osob ve správním soudnictví
- odlišná organizace (struktura) soudů

Pravomoc správních soudů

– § 4 soudního řádu správního (SŘS)

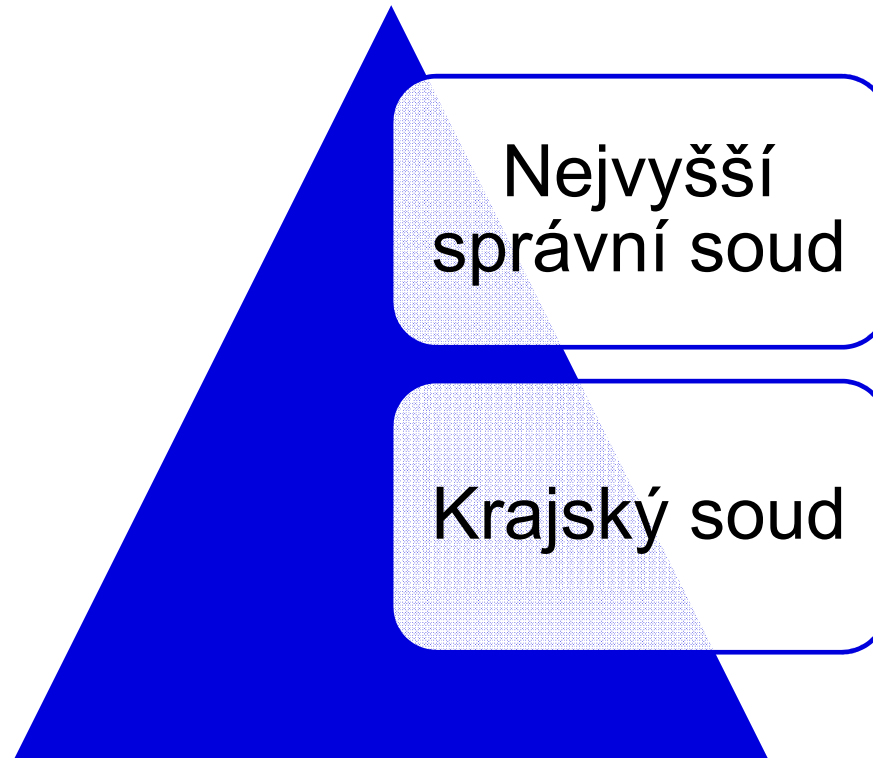
(1) Soudy ve správním soudnictví rozhodují o

- a) žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, (dále jen "správní orgán"),
- b) ochraně proti nečinnosti správního orgánu,
- c) ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,
- d) kompetenčních žalobách.

(2) Ve správním soudnictví dále soudy rozhodují

- a) ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda,
- b) ve věcech politických stran a politických hnutí,
- c) o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.

Struktura – správní soudnictví

Správní soudnictví

- v počátku máte rozhodnutí správního orgánu – ale to není soud (není garance nezávislosti, nestrannosti atd.)
- v 1. stupni obecně – **věcná příslušnost** – **krajský soud**
 - speciální senáty – trojčlenné (předseda senátu a 2 soudci), někdy i samosoudce
- **není řádný opravný prostředek** – nelze se nikam odvolávat, jsou jen **mimořádné opravné prostředky** – **kasační stížnost a obnova řízení** – rozhoduje o nich **Nejvyšší správní soud** (sídlo v Brně) – proto je řízení vlastně jednoinstanční
- **místní příslušnost** – zásadně soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který vydal rozhodnutí
- Nejvyšší správní soud rozhoduje tam, kde stanoví zákon; jinak slouží jako Nejvyšší soud k řešení mimořádných opravných prostředků a ke sjednocování judikatury

Nejvyšší správní soud

**MUNI
PED**

Ústavní soud ČR

Pozice

- stojí mimo strukturu obecných soudů
- nejedná se o žádný další opravný prostředek
- je to orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy)
- chrání ústavnost, základní práva a svobody
- sice máme zákon o Ústavním soudu, ale základní (a celkem podrobná úprava) je v samotné Ústavě
- sídlí v Brně, je tvořen 15 soudci, jsou tam tříčlenné senáty
- jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu na 10 let, možnost opakování
- z řad soudců je předseda (Pavel Rychetský) a 2 místopředsedové

Článek 87 Ústavy ČR – ÚS rozhoduje

- a) o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem,
 - b) o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
 - c) o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
 - d) o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod,
 - e) o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora,
 - f) v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25,
 - g) o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky podle čl. 65 odst. 2,
 - h) o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66,
 - i) o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak,
 - j) o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony,
 - k) spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu.
- (2) Ústavní soud dále rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.

Co si hlavně zapamatovat z jeho činnosti

- ruší zákony či jiné právní předpisy (případně ustanovení), pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem – právní předpisy musí být tzv. ústavně-konformní – hovoříme zde, že Ústavní soud funguje jako **negativní zákonodárce** – ÚS vydá nález, který se vyhláší ve Sbírce zákonů
- rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem
- rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí soudů (orgánů veřejné moci), pokud nebyla zaručena Vaše (ústavní) základní lidská práva a svobody
- ústavní žaloba Senátu proti prezidentu republiky
- Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu

Pojmosloví

- **plénum** = plné složení Ústavního soudu (15), nejdůležitější záležitosti, například rušení zákonů a právních předpisů, ústavní žaloba proti prezidentovi
- **senáty** = tříčlenné, rozhodují zpravidla o ústavních stížnostech
- **soudce zpravodaj** = soudce, který je určen, shromažďuje podklady pro rozhodnutí a předkládá návrh na rozhodnutí
- **nález** = označení pro rozhodnutí ÚS, ve které rozhoduje ve věci samé
- **usnesení** = rozhodnutí ÚS tam, kde ÚS nerozhoduje nálezem (procesní otázky)
- **disent** = odlišné stanovisko soudce, který nesouhlasí s rozhodnutím (může se stát, protože se rozhoduje většinou)

Ústavní soud

A co dále?

- pokud je porušeno právo dané Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod – pak stížnost k ESLP (Evropský soud pro lidská práva, sídlo ve Štrasburku),

Rozhodčí soud

- rozhodčí soud – není to orgán veřejné moci, není to orgán státu
 - rozhodce pak není jako soudce, rozhodce je vlastně soukromá osoba
- strany se mohou dohodnout **na základě smlouvy (rozhodčí doložka)**, že přenesou pravomoc rozhodovat spor z obecného soudnictví na rozhodčí soudnictví – ten pak vydá tzv. **rozhodčí nález**, který je závazný a vykonatelný stejně jako soudní rozhodnutí (rozsudek)
- jen tam, kde to stanoví zákon v rámci ČR - zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – nelze u spotřebitelů!
 - majetkové spory, ve kterých lze uzavřít smír a jinak by rozhodovaly obecné soudy
- v ČR jsou 3 stálé rozhodčí soudy, nejvýznamnější je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR

Charakteristika právnických povolání

Právník

- ten, kdo absolvuje vysokoškolské právnické vzdělání – v ČR pouze pětiletý jednooborový magisterský studijní program (obor právo a právní věda)
 - titul Mgr.
 - v ČR: Brno, Praha, Olomouc, Plzeň
-
- řada bakalářských studijních programů
 - nejsou právníci
 - vyšší justiční úředník – může vykonávat úkony u soudu či státního zastupitelství – viz dále

Právník

- titul JUDr. (z latiny - *juris utriusque doctor*) – není podmínkou pro výkon povolání právníka

Právnícká a jiná povolání

- soudce
- vyšší soudní úředník
- justiční kandidát vs. asistent soudce
- státní zástupce
- advokát
- notář
- exekutor
- podnikový právník
- právník ve veřejné správě (na úřadech, ...)
- nemusí být právník, ale běžně se s právem spojuje – rozhodce, insolvenční správce, mediátor
-

Právníká povolání

- zpravidla je potřeba splnit podmínky předepsané zákonem pro výkon určitých právnických profesí – soudce, státní zástupce, advokát, notář, exekutor
- někteří se na výkon funkce připravují – tzv. koncipienti (advokátní, notářský, exekutorský), či kandidáti (mají již profesní zkoušky), obdobně u soudů a státního zastupitelství (asistenti, resp. justiční kandidáti)
- některá právníká povolání nevyžadují zvláštní podmínky a lze je dělat „rovnou po škole“ – právníci ve veřejné správě, podnikoví právníci

MUNI
PED

Soudce

Soudce – podmínky pro výkon funkce

soudí

zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů

kdo může být soudce v ČR? – jen pro zajímavost

- státní občan ČR
- plně svéprávný a bezúhonný
- jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat
- v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let
- souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu
- vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice
- složení odborné justiční zkoušky (či ekvivalent)
- úspěšné absolvování výběrového řízení na funkci soudce

Soudce – ústavní rámec

- jmenuje prezident republiky bez časového omezení (čl. 93 Ústavy)
- funkce se ujímá složením slibu (čl. 93 Ústavy)
- Ústava stanoví další obecný rámec pro výkon a činnost soudce
 - podmínky pro výkon soudce (čl. 93 odst. 2)
 - soudce **nelze proti jeho vůli odvolat** nebo přeložit k jinému soudu (výjimky – kárná odpovědnost); (čl. 82)
 - **neslučitelnost funkcí** (čl. 82) – výjimky – správa vlastního majetku, činnost vědecká, pedagogická, literární, publicistická, umělecká, aktivního sportovce a činnost v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu (§ 85 zákona o soudcích)
 - soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu (čl. 95) – **rozhoduje podle práva!**

Soudce – zánik funkce – jen pro zajímavost

- docela „jistota“
 - věk – uplynutím kalendářního roku, ve kterém soudce dosáhl 70 let
 - nezpůsobilost (např. dlouhodobý nepříznivý zdravotní stav)
 - odsouzení pro úmyslný TČ či nedbalostní TČ s odsouzením k TOS
 - odvolán z funkce na základě kárného provinění
 - omezení ve správnosti, pozbytí státního občanství ČR
 - smrt/prohlášení za mrtvého
 - může se sám vzdát
- soudce Ústavního soudu – časově omezeno na 10 let, opakovaně

Nezávislost soudců

- rozhoduje jen na základě zákona a mezinárodních smluv, které jsou součástí českého právního řádu
 - rozhodnutí soudu přezkoumává soud
 - nestrannost
 - k tomu má sloužit i výše platu a také neslučitelnost funkcí
 - realita?
- zachování důstojnosti soudcovské funkce i mimo „pracovní dobu“
- doplnění: mlčenlivost, a to i po zániku funkce soudce (výjimky)

Soudce – plat

- pro rok 2022 je základ 100872 Kč
 - mělo být 106 986 Kč, ale došlo ke zmrazení
 - snahy soudců o vyšší plat (nezmrazení) přerušila ukrajinsko-ruská válka
- odvíjí se od pozice, soudu a délky praxe
 - soudce okresního soudu do 5 let započtené doby – 88 800 Kč
 - soudce okresního soudu s 6 lety započtené doby – 101 900 Kč
 - soudce okresního soudu s 30 lety započtené doby – 152 400 Kč
 - soudce krajského soudu do 5 let započtené doby – 96 900 Kč
 - soudce krajského soudu s 30 lety započtené doby – 168 500 Kč
 - soudce Nejvyššího soudu – 185 700 Kč
 - předseda Nejvyššího soudu – 252 200 Kč

Asistent soudce vs. justiční kandidát

- justiční kandidát = do r. 2021 justiční čekatel
 - probíhají výběrová řízení (vyhlašuje předseda krajského soudu se souhlasem ministerstva)
 - písemná, ústní zkouška a psychologické vyšetření
 - velmi málo míst
 - „větší jistota“, že se stane soudcem
 - stejné podmínky jako pro soudce s výjimkou věku
- asistent soudce
 - asistuje soudci – dělá rešerše, právní analýzu, připravuje jednání atd.
 - výběrové řízení si dělá každý soud sám
 - poměrně častá volná pracovní pozice
 - „menší jistota“, že se stane soudcem
 - plat jako vyšší justiční úředník

Vyšší justiční úředník

- souhrnné označení pro vyššího úředníka u soudu a státního zastupitelství
- zákon o vyšších **soudních** úřednících a vyšších úřednících **státního zastupitelství**
 - zákon svěřuje úkony, které může provádět („namísto“ soudce)
 - nemůže ale vést jednání ve věci samé a nemůže rozhodovat formou rozsudku
 - například vydání platebního rozkazu
- kdo jím může být?
 - občan ČR
 - bezúhonnost
 - úspěšné ukončení studia vyššího soudního úředníka (vyššího úředníka státního zastupitelství) – poslední podmínku lze nahradit bakalářským studiem na právnické fakultě (specializované obory) nebo samozřejmě pětiletým Mgr. studiem
- plat – dle tabulky – 12. třída
 - bez praxe 24 770 Kč, s 32 lety praxe 36 470 Kč

Ústavní soudce – rozdíly

- minimální věk 40 let + 10 let praxe v právníkové profesi (ne nutně soudce)
- jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu
- jmenování na 10 let, opakování možné

MUNI
PED

Státní zástupce

Co dělá státní zástupce?

- **podání obžaloby v trestním řízení! (orgán veřejné žaloby)**
 - k tomu státní zástupce „úkoluje“ policejní orgán
 - sám může předvolávat osoby k podání vysvětlení v souvislosti s plněním úkolů státního zástupce
 - s obžalobou pak předstupuje před soudce do hlavního líčení
 - součástí je i návrh trestu, u TOS výše trestu – jak se počítá?
- vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je omezována osobní svoboda (vazba, vězení – TOS, ochranná léčení, zabezpečovací detence atd.)
- působí v jiném než trestním řízení – může být u civilního řízení
- také je vázán **mlčenlivostí**

Státní zástupce

- zákon o státním zastupitelství
- kdo může být státní zástupce v ČR?
 - státní občan ČR
 - svéprávný a bezúhonný
 - 25 let ke dni jmenování (prakticky ale nelze tak brzy kvůli 5 let studia + 3 roky praxe)
 - VŠ právní vzdělání Mgr. studium v ČR
 - složení závěrečné zkoušky
 - morální vlastnosti, které dávají záruku, že bude funkci řádně zastávat
 - souhlas se svým jmenováním do funkce státního zástupce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství

dříve: státní prokuratura

Státní zástupce

- jmenuje ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce
- skládá slib
- důvody zániku obdobné jako u soudce
 - ne však stejné – stejný je například zánik na základě věku
- neslučitelnost funkcí
- nezávislost a nestrannost
- ale jsou skutečně nezávislí? – jde totiž o orgán moci výkonné – jmenuje je ministr spravedlnosti!
 - nejvyššího státního zástupce pak vláda na návrh ministra

Státní zastupitelství – doplnění

- soustava odpovídá soustavě soudců
 - Nejvyšší státní zastupitelství (Brno)
 - vrchní státní zastupitelství (Praha, Olomouc)
 - krajská státní zastupitelství (v Praze se nazývá Městské)
 - okresní státní zastupitelství (v Brně se nazývá Městské, v Praze obvodní)
- plat: 90 % platové základy pro soudce = 90 785 Kč

MUNI
PED

Advokát

Co dělá advokát? Poskytuje právní služby:

- sepisuje listiny (různé smlouvy, přípisy atd.)
- zpracovává právní rozbor
- zastupování klientů před soudy – FO i PO – uděluje se plná moc
- obhajoba v trestních věcech – v průběhu celého řízení – někdy je nutnost (pokud osoba nemá, pak se ustanovuje tzv. *ex officio* – z úřední povinnosti)
- mezi advokátem a klientem vzniká smluvní vztah (smlouva)
- advokát se řídí pokyny klienta, chrání a prosazuje jeho zájmy – jedná vždy v našem zájmu – výhodná smlouva pro nás, „hledá nedostatky, mezery“ u jednání druhého apod.
- advokát má mlčenlivost, ale co když kryje trestný čin?

Advokát

- zákon o advokacii
- advokát = ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou (ČAK) – více možností, nicméně obecně
 - plná svéprávnost a bezúhonnost
 - VŠ vzdělání v oboru právo
 - 3 roky praxe jako advokátní koncipient
 - úspěšné složení advokátní zkoušky
 - další podmínky (poplatek, slib, ...)
- ČAK – vykonává dohled nad dodržováním povinností advokátů, každý advokát je jejím členem; má kárnou komisi
- samostatně, společně (advokátní kancelář)

Advokát – pokračování

- vztah je úplatný – vyhláška ministerstva spravedlnosti – advokátní tarif
- smluvní odměna
 - záleží, běžně dnes v Brně je cca 1500 Kč až 2000 Kč za hodinu práce v češtině – u každého advokáta zaplatíme jinou částku
- mimosmluvní odměna
 - tarifní hodnoty – zpravidla za jednotlivé úkony právní služby – když si nic nedohodneme
- náhrada hotových výdajů
 - soudní poplatky, cestovní výdaje, poštovné, překlady, opisy, fotokopie, znalecké posudky, náklady za telefon atd.
- náhrada za promeškaný čas
 - min. 100 Kč za započatou půlhodinu
- je to něco jako „podnikatel“
 - je na advokátovi, jak je šikovný

Advokátní koncipient

- připravuje se na výkon advokáta
- advokát je jeho školitel, který jej připravuje
- advokát mu uděluje pověření, na základě kterých poskytuje právní služby
- zapisuje se do seznamu ČAK
- min. 3 roky, pak může konat advokátní zkoušky
- advokátní koncipient je zaměstnanec advokáta, proto se mzda liší jednak podle advokáta, jednak podle místa výkonu práce
 - v roce 2022 v Brně se začíná na cca 25 000 Kč/měsíčně (i méně, samozřejmě někde i více)

**MUNI
PED**

Notář

Co dělá notář?

- sepisování veřejných listin – **forma notářského zápisu**
 - veřejná listina = vydá ji orgán veřejné moci
 - pravost listiny i do budoucna, není o tom pochyb – předejde se v budoucnu sporům
- osvědčování listin a prohlášení
- přijímání listin a peněz do notářské úschovy
- může poskytovat právní služby – uděluje právní porady a zastupuje osoby před soudy (ale je vymezeno, kde přesně, **typicky řízení o pozůstalosti, kde vystupuje jako soudní komisař**)
- sepisuje soukromé listiny a zpracovává právní rozborů

Notář

- zákon o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
 - je to soukromá osoba, ale jmenuje ministr na návrh Komory
 - počet je omezený – stanovuje ministr po vyjádření Komory – tzv. numerus clausus – nelze jich mít více/méně
 - Notářská komora (jsou zde povinně sdruženi všichni notáři)
 - notářský tarif – stanovení odměn pro notáře – všude zaplatíme prakticky stejně
 - notářský úřad
 - kdo může být notářem?
 - státní občan EU, EHS, Švýcarska podle notářského řádu
 - svéprávnost a bezúhonnost
 - VŠ vzdělání v oboru právo
 - 5 let notářské praxe
 - notářská zkouška
- máme i notářské koncipienty a kandidáty

MUNI
PED

Exekutor

Exekutor

- zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
- na návrh Komory jmenuje ministr spravedlnosti
- opět je omezený počet – numerus clausus
- Exekutorská komora (sdružení povinně exekutoři)
- hlavní funkce: nucený výkon exekučních titulů
 - zejména: rozsudek či usnesení soudu, rozhodčí nález, notářský zápis
 - typicky: dlužníkovi je uložena povinnost soudem, on jí dobrovolně včas nesplní
- prvně se poskytuje lhůta k dobrovolnému splnění; pokud se nesplní, tak
- sepíše majetek povinného (= osoba stížená exekucí) – má právo vstoupit do našeho obydlí, pokud nesouhlasíme, může tak učinit za asistence Policie ČR

Jak exekutor dostane peníze?

- peněžitá částka (dlužník dluží peníze)
 - srážkami ze mzdy a jiných příjmů (mateřská, důchod, ...) – nejčastější způsob, musí povinnému zůstat základní (nezabavitelná) částka
 - příkaz k výplatě z bankovního účtu – dlužník nemůže nakládat s prostředky na bankovním účtu (výjimky)
 - příkázáním pohledávky – když dlužníkovi někdo dluží, platí ne dlužníkovi, ale exekutovi
 - prodejem movitých věcí a nemovitých věcí – prodej dlužnickových věcí kromě věcí osobní potřeby a věcí k výkonu povolání
 - postižením závodu,
 - správou nemovité věci,
 - pozastavením řídičského oprávnění.
- nepeněžitě plnění (dlužník má jinou povinnost než zaplatit)
 - vyklizením
 - odebráním věci
 - rozdělením společné věci
 - provedením prací a výkonů

Kdo může být exekutorem? Odměna?

– kdo může být exekutorem?

- občan ČR
- svéprávný a bezúhonný
- VŠ vzdělání v oboru právo
- 3 roky exekutorská praxe
- exekutorská zkouška

– kolik peněz? Exekutorský tarif

- jen pro představu: pokud jde o peněžité plnění do 3 mil. Kč – 15 %, nejméně 2 000 Kč
- pokud se vymáhá částka nad 250 mil. Kč – pak 1 %
- náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času a náhrada za doručení písemnost
- hradí povinný exekutorovi

– máme i exekutorské koncipienty a kandidáty

**MUNI
PED**

Insolvenční správce

Insolvenční správce

- zákon o insolvenčních správcích
- v zákoně není podmínka právnického vzdělání (Mgr. vzdělání)
- může být i právnická osoba (veřejná obchodní společnost)
- řeší úpadek dlužníka
- řeší pohledávky věřitelů vůči dlužníkovi
- majetek dlužníka se zpeněží a výtěžek vede k uspokojení věřitelů
- 3 způsoby řešení úpadku:
 - oddlužení, konkurs, reorganizace
 - jsou rozdíly, pro koho to je určeno, co může insolvenční správce dělat atd.

**MUNI
PED**

Rozhodce

Podstata rozhodčího řízení

- zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- strany se dobrovolně dohodnou, že nebudou spor řešit před obecnými soudy, ale před rozhodci či rozhodčími soudy
- ideálně končí **rozhodčím nálezem** (stejně účinky jako rozsudek soudu) – je závazný pro strany a vykonatelný (když strana neplní dobrovolně, můžeme vymáhat u exekutora)
- majetkové spory, ve kterých lze uzavřít smír, nelze u spotřebitelských sporů

Může někdo z Vás být rozhodcem?

Rozhodce (arbitr)

- první typ: rozhodčí řízení u stálého rozhodčího soudu
 - seznam rozhodců na webových stránkách daného soudu
- druhý typ: rozhodčí řízení ad hoc
 - občan ČR
 - zletilý
 - plně svéprávný
 - bezúhonný

vlastně všichni

- „*Veškeré spory vyplývající z této smlouvy bude řešit X Y.*“
- jsou tam omezení – například nemohou donutit svědka, aby vypovídal

MUNI
PED

Mediátor

Podstata mediace

- zákon o mediaci
- smírný způsob řešení sporů, kterým se řeší konflikty
- zahajuje se uzavřením smlouvy o provedení mediace (mezi stranami a mediátorem)
- ideální způsob ukončení je uzavření **mediační dohody** (mezi stranami) – ale pozor, není vykonatelná jako soudní rozhodnutí či rozhodčí nález
- často rodinná mediace – konflikty vyplývající z rodinných vztahů

Mediátor

- fyzická osoba, která je zapsána v seznamu mediátorů (vede ministerstvo spravedlnosti)
 - plná svéprávnost a bezúhonnost
 - Mgr. vzdělání (nemusí být právnické)
 - mediátorské zkoušky
 - nebyl vyškrtnut ze seznamu
-
- **hlavní funkce:** vést mediaci, podporuje komunikace mezi osobami na konfliktu zúčastněnými, respektuje názory stran, vytváří podmínky pro vzájemnou komunikaci, směřuje k uzavření mediační dohody

**MUNI
PED**

Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv = ombudsman

- sídlí v Brně
- řeší stížnosti osob (jednotlivců) vůči orgánům veřejné moci (úřadům) – jsou tam výjimky, kdy ombudsman nemá pravomoc
- chrání jednání s osobami omezenými na svobodě
- diskriminace
- nemůže však zrušit rozhodnutí úřadu
- Stanislav Křeček v současné době

**MUNI
PED**

**Děkuji za pozornost
malachta@mail.muni.cz**